

Hausjärven Hikiän ja kirkonkylän osayleiskaavan luontoarvojen tausta- ja perusselvitys

Espoo
2009

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	2
1. Johdanto	3
2. Alueen yleiskuvaus	3
3. Tulokset	4
3.1. Arvokkaat luontokohteet	4
3.1.1. Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet	6
3.1.2. Maakunnallisesti arvokkaat kohteet	7
3.1.3. Paikallisesti arvokkaat kohteet	8
3.1.4. Arvonsa menettäneet kohteet	9
3.2. Uhanalaiset lajit	10
4. Toimenpidesuosituks	10
5. Kirjallisuus	19
Liite 1. Menetelmäkuvaukset	22
Liite 2. Havainnot luontotyypeistä ja huomionarvoisista lajeista	24
Liite 3. Suojellut luontotyypit	29

Kannen kuva: Majolammia ja sen nebareunusta (kohde 4).

Valokuvat © Henna Makkonen

Karttakuvat © Faunatica Oy

Pohjakartta © Hausjärven kunta

Kirjoittajat: Marko Nieminen (Faunatica Oy)
Henna Makkonen (Helsingin yliopisto)

Tiivistelmä

Hausjärven Hikiän ja kirkonkylän osayleiskaava-alueella tehtiin luontoarvojen tausta- ja perusselvitykset vuonna 2009. Työn tilasi Hausjärven kunta ja sen toteutti Faunatica Oy.

Työn tavoitteet olivat:

- 1) Koota olemassa oleva luontotieto (luontoarvojen taustaselvitys)
- 2) Selvittää maastossa muiden arvokkaiden kohteiden sijainnit (luontoarvojen perusselvitys)
- 3) Esittää suositukset luonnoltaan arvokkaiden alueiden käytölle
- 4) Todeta oleelliset jatkoselvitystarpeet.

Selvitysalueella on lukuisia valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaita kohteita: tärkeitä pohjavesialueita, luonnonsuojelualueita, arvokkaita moreenialueita, arvokkaita kallioalueita, harjajensuojeluohjelman alueita, arvokas perinnemaisema ja LUMOS-kohteita. Maastotyössä paikallistettiin 11 metsälakikohdetta ja neljä muuta arvokasta luontokohdetta. Kohteiden rajaukset ovat monilta osin päällekkäisiä.

Maastotyössä havaittiin valtakunnallisesti uhanalaisen keltamataran (*Galium verum*) esiintymiä kolmella paikalla ja valtakunnallisesti silmälläpidettävää kelta-apilaa (*Trifolium aureum*) kahdella paikalla.

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet sekä uhanalaisten kasvilajien kasvupaikat tulisi huomioida kaavoituksessa ja säästää ne.

Suosittelimme EU:n luonto- ja lintudirektiivien lajien esiintymisselvityksiä erityisesti kaavoituksen kannalta olennaisimmilla alueilla, jotta niiden mahdolliset esiintymät voidaan huomioida maankäytön suunnittelussa.

1. Johdanto

Tässä raportissa esitetään tulokset Hausjärven Hikiän ja kirkonkylän osayleiskaava-alueella vuonna 2009 tehdystä luontoarvojen tausta- ja perusselvityksestä. Selvitysalueen koko on yhteensä noin 31 km² (rajaus ks. kuva 1). Työn tilasi Hausjärven kunta ja sen toteutti Faunatica Oy. Työssä noudatettiin soveltuvien osin Södermanin (2003) ohjeistusta kaavoitusta varten tehtävistä luontoselvityksistä.

Työn tavoitteet olivat:

- 1) Koota olemassa oleva luontotieto yhdeksi kokonaisuudeksi (luontoarvojen taustaselvitys)
- 2) Selvittää maastossa tiettyjen muiden arvokkaiden kohteiden sijainnit (luontoarvojen perusselvitys)
- 3) Esittää suositukset luonnoltaan arvokkaiden alueiden käytölle
- 4) Todeta oleelliset jatkoselvitystarpeet.

Luontoarvojen taustaselvityksessä koottiin käytettävissä olevat luontotiedot monista eri lähteistä, joista tärkeimpiä olivat OIVA-tietopalvelu, Hausjärven kunnan arkistot ja erilaiset muut kirjalliset lähteet. Selvitykseen sisällytetyt aineistot esitellään liitteessä 1.

Luontoarvojen perusselvityksessä etsittiin maastosta luonnonsuojelu-, metsä- ja vesilain mukaisia luontotyyppisiä sekä muita huomionarvoisia luontotyyppisiä ja -kohteita. Selvitysmenetelmät kuvataan liitteessä 1. Huomionarvoisia luontotyyppisiä sisältävien kuvioiden ominaispiirteet ja kasvillisuuden yleispiirteet kuvaillaan liitteessä 2.

2. Alueen yleiskuvaus

Selvitysalueen kalliot ovat melko pienialaisia ja jakautuneet eri puolille selvitysalueutta, mutta kaakkois- ja luoteisosissa ei ole kallioita. Kallioperä on pääasiassa graniittia. Merkittävimmät kalliioalueet ovat Haukankallio ja Hakuninkallio. Haukankallion pohjoisreunalla harjoitettava louhinta on laskenut alueen arvoa. Hakuninkallio on edelleen edustava kalliometsäalue pienine rämepainanteineen ja tuoreine kangasmetsälaikkuineen.

Maaperässä on monentyyppisiä maalajeja (Kielosto ym. 1999). Selvitysalueen poikki kulkee leimaa-antava koillinen-lounas-suuntainen I Salpausselkä, johon liittyy laajoja jääkauden aikaansaamia moreeni-, sora-, hiekka- ja hietakerrostumia, mm. Pässinlukot–Nummenlukot-harjajensuojeluohjelman kohde sekä valtakunnallisesti arvokkaat moreenialueet Korkeamäki ja Lammasmäki. Harjua-alueisiin ja osittain myös moreenialueisiin liittyy laajoja merkittäviä pohjavesialueita. Peltoalueet ovat lähinnä savi- ja hiesuperäisiä. Turvekerrostumia on erityisesti ojitettujen soiden ja entisen Hausjärven alueilla sekä jonkin verran myös peltoalueilla.

Selvitysalue on Hikiän ja kirkonkylän taajamien ulkopuolella maa- ja metsätalousaluetta peltoaukeineen, metsäsaarekkeineen ja talousmetsineen. Alueen metsät ovat havupuuvaltaisia: harjumänniköitä (*Pinus sylvestris*) sekä alavampien paikkojen kuusikoita (*Picea abies*) ja kuusivaltaisia sekametsiä. Metsien yleisilme on hoidettu ja nuorehko. Mäntymetsät ovat tuoretta ja kuivahkoa kangasmetsää, kuusikot tuoretta ja lehtomaista kangasta sekä pienialaisia korpimaisia

painanteita. Vanhoja, luonnontilaiseen rinnastettavia, lahoppua sisältäviä metsäalueita ei ole. Selvitysalueella on tehty melko paljon hakkuita, joiden jäljiltä on laajoja pensoittuneita aloja ja taimikoita, joilla liikkuu runsas hirvi- ja kauriskanta.

Männiköissä valtalajeina vaihtelevat alueittain mustikka (*Vaccinium myrtillus*), puolukka (*Vaccinium vitis-idea*) ja kangasmaitikka (*Melampyrum pratense*). Harjumetsissä on suppia, joiden rinteet ovat joko kuusi- tai mäntyvaltaisia. Alueella on muutamia hienojakin suppasoita, jotka ovat joko puuttomia tai hyvin vähäpuustoisia saranevoja. Kuusikoiden lajeina ovat mm. mustikka ja käenkaali (*Oxalis acetosella*). Varsinaisia lehtometsiä ei alueella esiinny Haukankallion lehmusmetsiköitä lukuun ottamatta. Pääosa suojelualueiden ulkopuolisista Haukankalliota ympäröivistä lehtometsistä on tätä nykyä nuorta lehtipuuvaltaista tiheikköä, vaikkakin lajistosta on edelleen havaittavissa, että siellä on ollut hyvin rehevä imikkä-lehto-orvokkityypin lehto. Nimikkolajit (*Pulmonaria obscura*, *Viola mirabilis*) löytyvät sieltä edelleen, mutta luontoarvot on menetetty.

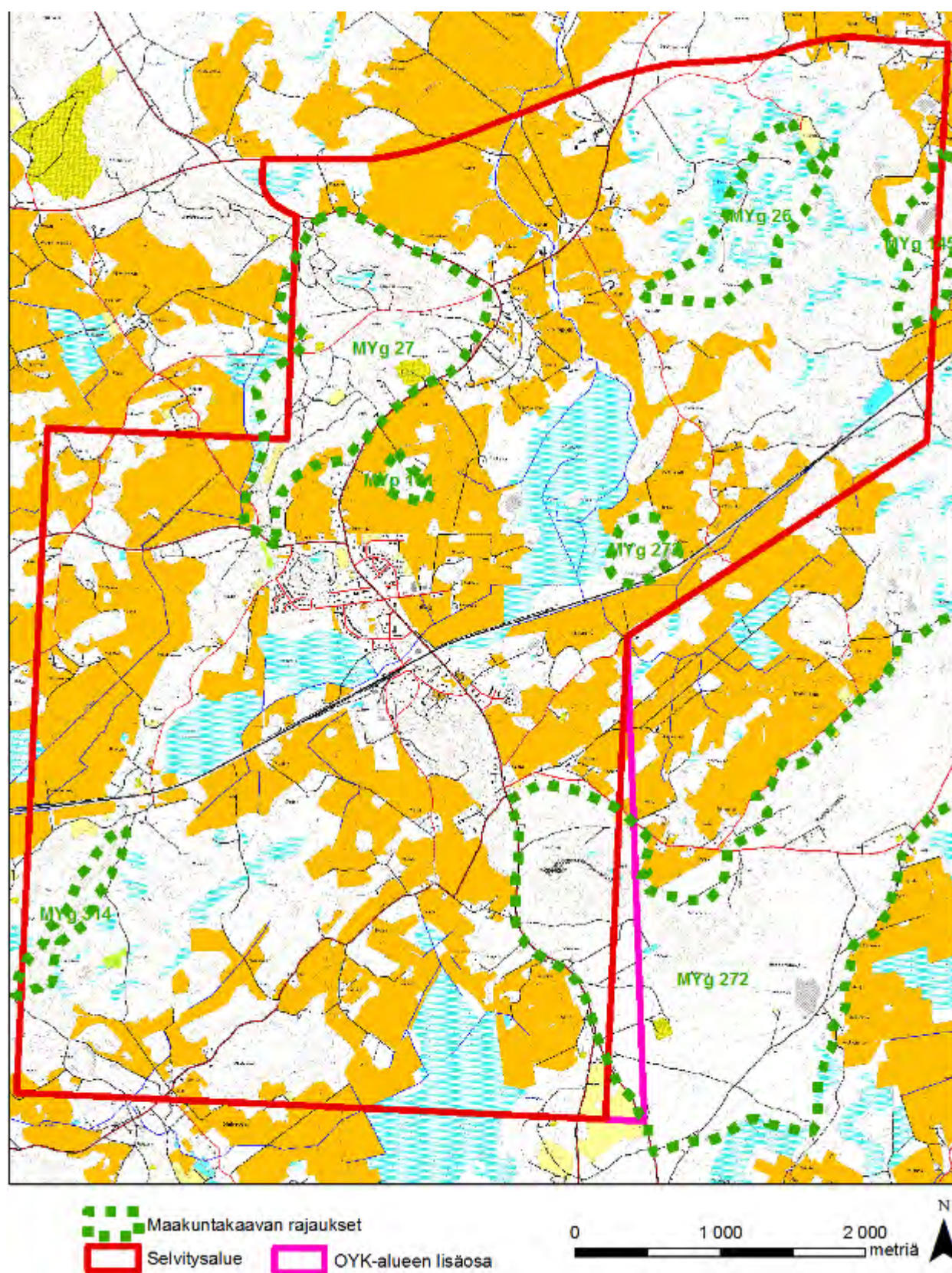
Alue on erittäin vähävetinen; sen ainoa järvi, Hausjärvi, on kuivatettu ojittamalla. Alueella on kaksi luontaista lampea: Lieslammi ja Majolammi. Majolammia ympäröivät laajahkot rämeet ovat ojitettua talousmännikköä, kuten rämeeltä nousevat moreeniharjanteetkin. Rämeillä kasvaa runsaasti suopursua (*Rhododendron tomentosum*) ja juolukkaa (*Vaccinium uliginosum*), moreenirinteet ovat tuoretta ja kuivahkoa kangasta joiden valtalajeina ovat mustikka ja puolukka. Yksi seudun leimallisia piirteitä on tekolampien suuri määrä. Luonnontilaisia puroja tai jokia ei kartoitusalueella ole.

3. Tulokset

3.1. Arvokkaat luontokohteet

Tässä jaksossa esitellään tausta-aineistoista kertyneet luontotiedot sekä maastotyössä vuonna 2009 kerätyt uudet tiedot arvokkaista luontokohteista osayleiskaava-alueella. Maastotyössä paikallistettiin 11 metsälakikohdetta ja neljä muuta arvokasta luontokohdetta. Kohteiden rajaukset esitetään karttapohjilla (maakuntakaavakohteiden rajaukset ovat summittaisia perustuen maakuntakaavan epätarkkaan karttakuvaan). Erilaisilla luontotiedoilla on kohteiden luonteesta ja tietotyypistä johtuen erilaisia, osin päällekkäisiä rajauksia, jotka erottuvat selkeästi kartoilta.

Kohteiden keskinäinen arvottaminen on vaikeaa, sillä kootut luontotiedot ovat eriluonteisia lajihavainnoista luontotyyppeihin ja fyysisen ympäristön ominaisuuksiin. Arvotusta on kuitenkin tehty siltä pohjalta, että ensin esitellään joitain valtakunnallisia arvoja omaavat kohteet, sitten maakunnallisia ja lopuksi pelkkiä paikallisia arvoja omaavat kohteet. Pohjavesialueet on luokiteltu valtakunnallisesti tärkeiksi. Vuonna 2009 paikallistetut metsälakikohteet ja muut arvokkaat luontokohteet on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaiksi, jos niiden luontoarvot arvioitiin korkeiksi, ja paikallisesti arvokkaiksi, jos luontoarvot olivat keskinkertaiset (ks. liite 2). Lisäksi esitellään arvonsa menettäneet kohteet omana kohtanaan.

3.1.1. Valtakunnallisesti arvokkaat kohteet

Luonnonsuojelualueet

Kaksi luonnonsuojelualuetta sijaitsevat maakuntakaavakohteen MYg 273 alueella (kuva 7):

- Haukankallion lehmusmetsiköt.

Maakuntakaavan kohde MYg 26 (kuvat 3 & 4)

Kaavakohde koostuu valtakunnallisesti arvokkaasta moreenialueesta (arvoluokka 4) ja sen välialueista (kuvat 3 & 4):

- Lammasmäki (MOR-Y03-056), reunamoreenivalliparvi.

Maakuntakaavan kohde MYg 27 (kuvat 2 & 5)

Kaavakohde koostuu osasta vedenhankintaa varten tärkeän pohjavesialueen (luokka I) pohjaveden varsinaista muodostumisaluetta (kuvat 2, 5 & 6):

- Hausjärvi (0408602). Pohjavesialue jatkuu sekä luoteeseen että länteen osayleiskaava-alueen ulkopuolelle ja myös kaakkoon, jossa rajautuu Kurun pohjavesialueeseen. Kaavakohteeseen ei sisälly myöskään pohjaveden muodostumisaluetta ympäröivä reunavyöhyke.

Kaavakohteen alueella sijaitsee myös kaksi maakunnallisesti arvokasta metsälakikohdetta (kohteet 1 & 2) ja kolme LUMOS-kohdetta (Kupparinlamminmäet, Liinalammin suppasuo & Lintumäki).

Maakuntakaavan kohde MYg 272 (kuva 9)

Kaavakohde koostuu valtakunnallisen harjijensuojeluohjelman kohteesta (kuva 9):

- Pässinlukot-Nummenlukot. Kohde jatkuu selvitysalueelta itään.

Kaavakohde koostuu osasta vedenhankintaa varten tärkeän pohjavesialueen (luokka I) pohjaveden varsinaista muodostumisaluetta (kuvat 6 & 9):

- Kuru (0408603). Pohjavesialue jatkuu sekä itään-etelään osayleiskaava-alueen ulkopuolelle että luoteeseen, jossa rajautuu Hausjärven pohjavesialueeseen. Kaavakohteeseen ei pääosin sisälly myöskään pohjaveden muodostumisaluetta ympäröivä reunavyöhyke.

Kaavakohteen alueella sijaitsee myös maakunnallisesti arvokas metsälakikohde (kohde 12) ja yksi LUMOS-kohde (Pässinlukot-Nummenlukot).

Maakuntakaavan kohde MYg 273 (kuva 7)

Kaavakohde koostuu valtakunnallisesti arvokkaasta kallioalueesta (arvoluokka 4) (kuva 7):

- Haukankallio.

Kaavakohde sisältää myös kaksi valtakunnallisesti arvokasta luonnonsuojelualuetta (Haukankallion lehmusmetsiköt).

Kaavakohteen alueella sijaitsee myös paikallisesti arvokas metsälakikohde (kohde 9).

Maakuntakaavan kohde MYg 314 (kuva 8)

Kaavakohde koostuu valtakunnallisesti arvokkaasta moreenialueesta (arvoluokka 2) (kuva 8):

- Korkeamäki (MOR-Y03-013), reunamoreeni. Kohde jatkuu lounaiskärjestään hieman selvitysalueen ulkopuolelle.

Kaavakohde koostuu osasta muun pohjavesialueen (luokka III) pohjaveden varsinaista muodostumisaluetta (kuvat 5 & 8):

- Kekomäki (0408609). Pohjavesialue jatkuu sekä länteen osayleiskaava-alueen ulkopuolelle että pohjoiseen-koilliseen, jossa rajautuu Hausjärven pohjavesialueeseen. Kaavakohteeseen ei pääosin sisälly myöskään pohjaveden muodostumisaluetta ympäröivä reunavyöhyke.

Kaavakohteen alueella sijaitsee myös yksi LUMOS-kohde (Korkeamäki-Vereskallio).

Pohjavesialue

Selvitysalueen pohjoisosassa on vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue (luokka I) (kuva 3):

- Sääkseenmäki (0408604).

3.1.2. Maakunnallisesti arvokkaat kohteet

Maakuntakaavan kohde MYp 101 (kuva 6)

Kaavakohde koostuu maakunnallisesti arvokkaasta (M) perinnemaisemasta (Talvia 2000) (kuva 6):

- Kajannon metsälaidun ja haka.

Metsälakikohteet ja muut arvokkaat luontokohteet

Maakuntakaavakohteen MYg 27 alueella / Hausjärven pohjavesialueella on kaksi maakunnallisesti arvokasta metsälakikohdetta (kuva 2):

- Kupparilammin suo (1; korkeat luontoarvot)
- Liinalammin suppasuo (2; korkeat luontoarvot); myös LUMOS-kohde.

Hausjärven pohjavesialueella on lisäksi maakunnallisesti arvokas metsälakikohde (kuva 5):

- Vehkalukon suppasuo (7; korkeat luontoarvot); myös osa LUMOS-kohdetta.

Maakuntakaavakohteen MYg 26 länsipuolella on maakunnallisesti arvokas metsälakikohde ja

muu luontokohde (kuva 3):

- Majolammin nevareunus (kohde 4; korkeat luontoarvot)
- Majolammin arvokas luontokohde (kohde 4; korkeat luontoarvot).

Maakuntakaavakohteen MYg 145 alueella / Hakuninkallio-Tulittomanmäki paikallisesti arvokkaalla kallioalueella on maakunnallisesti arvokas luontokohde (kuva 4):

- Hakuninkallio (kohde 6; korkeat luontoarvot).

Hausjärven Sikosaaresta länteen on maakunnallisesti arvokas metsälakikohde (kuva 6):

- Hausjärven länsipuolen kalliot (8; korkeat luontoarvot); myös osa LUMOS-kohdetta.

Tulittomanmäestä lounaaseen on maakunnallisesti arvokas metsälakikohde (kuva 4):

- Lieslammin ja radan eteläpuolinen avosuo (11; korkeat luontoarvot).

Maakuntakaavakohteen MYg 272 alueella ja Pässinlukot-Nummenlukot harjajensuojelualueella on maakunnallisesti arvokas metsälakikohde (kuva 9):

- Likolammin suppasuot (12; korkeat/keskinkertaiset luontoarvot); kohde käsittää kaksi erillistä kuviota, joista toinen on vain puoliksi selvitysalueella. Myös osa LUMOS-kohdetta.

3.1.3. Paikallisesti arvokkaat kohteet

LUMOS-kohteet

LUMOS-kohde Hausjärvenkallio (kuva 6)

Kohteen luonnehdinta (Liedenpohja-Ruuhijärvi 2005): luonnontila selvästi heikentynyt, melko sopiva opetuskohteeksi, näköalapaikka.

Samalla alueella sijaitsee maakunnallisesti arvokas metsälakikohde (kohde 8).

LUMOS-kohde Korkeamäki-Vereskallio (kuva 8)

Kohteen luonnehdinta (Liedenpohja-Ruuhijärvi 2005): luonnontila selvästi heikentynyt, merkittävä lähiluontokohde, maisemallisesti merkittävä.

Kohde on osa maakuntakaavan kohdetta MYg 314, Kekomäen pohjavesialuetta ja Korkeamäen valtakunnallisesti arvokasta moreenialuetta. Kohde jatkuu hieman selvitysalueelta länteen.

LUMOS-kohde Kupparinlamminmäet ja Liinalammin suppasuo (lähiluontokohde) (kuva 2)

Kohteen luonnehdinta (Liedenpohja-Ruuhijärvi 2005): luonnontila selvästi heikentynyt, merkittävä lähiluontokohde, maisemallisesti merkittävä.

Kohde on osa maakuntakaavan kohdetta MYg 27 ja Hausjärven pohjavesialuetta.

Liinalammin suppasuo on myös maakunnallisesti arvokas metsälakikohde (kohde 2).

LUMOS-kohde Lintumäki-Vehkalukko (opetuskohde/lähiluonto) (kuva 5)

Kohteen luonnehdinta (Liedenpohja-Ruuhijärvi 2005): luonnontila selvästi heikentynyt, merkittävä lähiluontokohde, maisemallisesti merkittävä.

Kohteet ovat osa Hausjärven pohjavesialuetta. Lisäksi Lintumäki on osa maakuntakaavan kohdetta MYg 27 ja Vehkalukko sisältää maakunnallisesti arvokkaan metsälakikohteen (kohde 7).

LUMOS-kohde Pässinlukot-Nummenlukot (harjijensuojeluohjelman kohde) (kuva 9)
Kohteen luonnehdinta (Liedenpohja-Ruuhijärvi 2005): luonnontila lievästi heikentynyt, erinomainen opetus- ja lähiluontokohde, maisemallisesti erittäin merkittävä.
Kohde on osa Pässinlukot-Nummenlukot harjijensuojelualuetta, osa maakuntakaavan kohdetta MYg 272 ja osa Kurun pohjavesialuetta. Kohde sisältää paikallisesti arvokkaan metsälakikohteen (kohde 12). Kohde jatkuu selvitysalueelta itään.

Maakuntakaavan kohde MYg 145 (kuva 4)

Kaavakohde koostuu paikallisesti arvokkaasta kallioalueesta (arvoluokka 5) (Husa ym. 1996) (kuva 4):
– Hakuninkallio-Tulittomanmäki. Kohde jatkuu itään selvitysalueen ulkopuolelle.

Kaavakohteen alueella sijaitsee myös maakunnallisesti arvokas luontokohde (kohde 6).

Metsälakikohteet ja muut arvokkaat luontokohteet

Maakuntakaavakohteen MYg 26 länsipuolella on kaksi paikallisesti arvokasta metsälakikohdetta (kuva 3):

- Majolammin pohjoispuoleinen avosuo (kohde 3; keskinkertaiset luontoarvot)
- Majolammin lounaispuoleinen avosuo (kohde 5; keskinkertaiset luontoarvot).

Maakuntakaavan kohteen MYg 273 alueella / Haukankallion valtakunnallisesti arvokkaalla kallioalueella on paikallisesti arvokas metsälakikohde (kuva 7):

- Haukankallion eteläiset kallioalueet ja jyrkänteet (9; keskinkertaiset luontoarvot).

Tulittomanmäestä lounaaseen on paikallisesti arvokas metsälakikohde ja muu luontokohde (kuva 4):

- Lieslammin neva-reunus (10; keskinkertaiset luontoarvot)
- Lieslammin arvokas luontokohde (10; keskinkertaiset luontoarvot).

Pässinlukot-Nummenlukot-harjijensuojelualueen / Kurun pohjavesialueen lounaispuolella on paikallisesti arvokas luontokohde (kuva 9):

- Sarvenlähde (kohde 13; keskinkertaiset luontoarvot).

3.1.4. Arvonsa menettäneet kohteet

LUMOS-kohteet

LUMOS-kohde Raivolanharju (lähiluonto/virkistysalue) (kuva 6)

Kohteen luonnehdinta (Liedenpohja-Ruuhijärvi 2005): luonnontila selvästi heikentynyt, ei enää merkittäviä luontoarvoja eikä virkistysarvoja.

Kohde sijaitsee Kurun pohjavesialueen luoteisosassa.

LUMOS-kohde Sikosaari (kuva 6)

Kohteen luonnehdinta (Liedenpohja-Ruuhijärvi 2005): luonnontila selvästi heikentynyt, ei sovi opetuskohteeksi; jos Hausjärvi tulevaisuudessa palautetaan, niin saarella on maisemallista merkitystä.

3.2. Uhanalaiset lajit

Eliölajit tietokannassa oli yksi melko tuore uhanalaisen lajin havainto, joka voitiin varmasti paikallistaa selvitysalueelle (ks. liite 2):

- Ampuhaukka (*Falco columbarius*; EU:n lintudirektiivin laji & valtakunnallisesti uhanalainen [VU]): pesintä Kupparilamminmäillä vuonna 1991.

Vuoden 2009 maastotyössä havaittiin valtakunnallisesti uhanalaisen (vaarantunut, VU) keltamataran (*Galium verum*) esiintymiä kolmella paikalla (ks. liite 2):

- 1) Kupparilammin luoteispuolella muutamia satoja varsia (kuva 2)
- 2) Kirkon länsipuolella muutamia kymmeniä varsia (kuva 2)
- 3) Suonsyrjän koillispuolella useita satoja varsia (kuva 9).

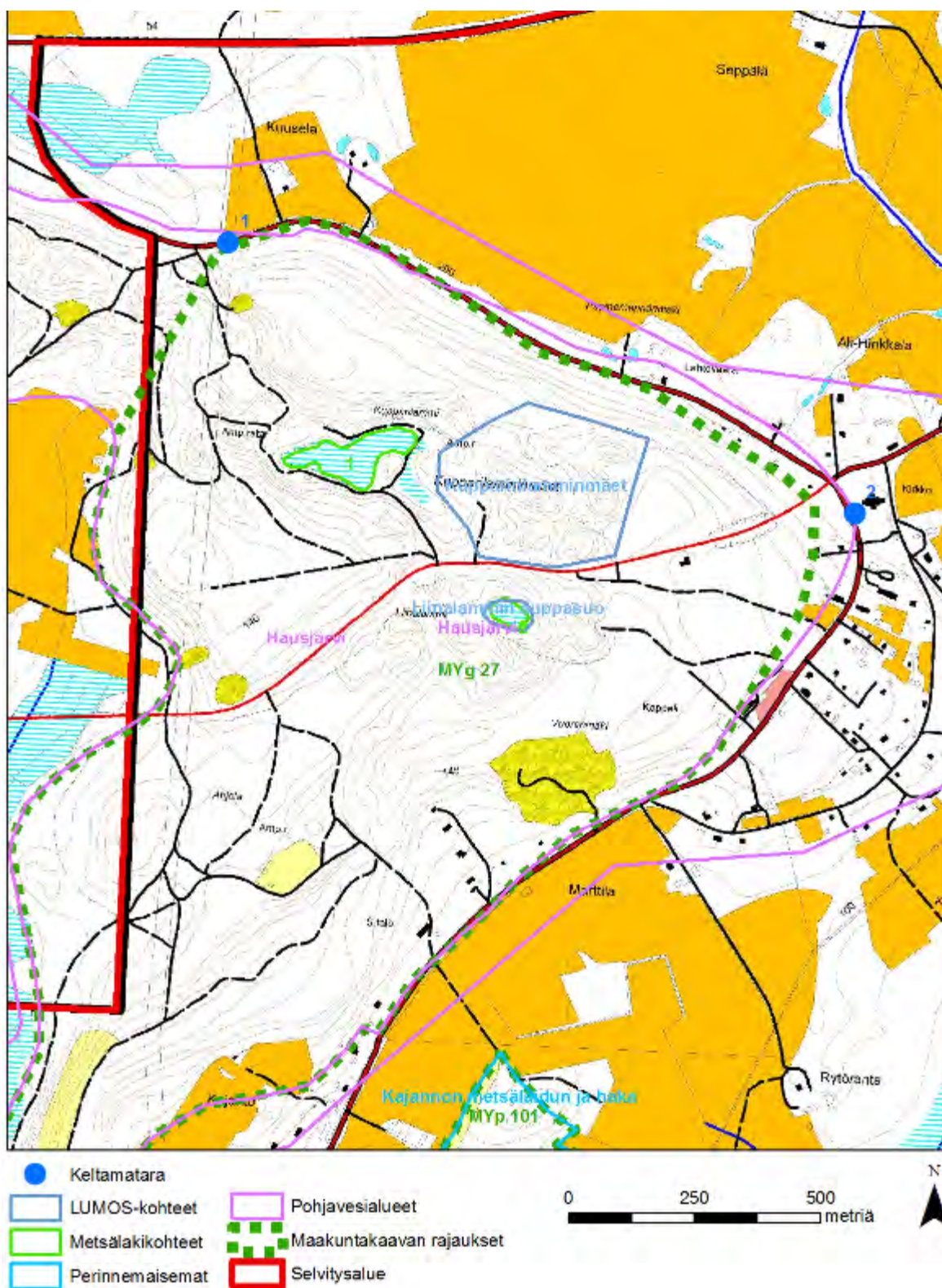
Lisäksi havaittiin valtakunnallisesti silmälläpidettävää kelta-apilaa (*Trifolium aureum*) kahdella paikalla (ks. liite 2):

- 1) Majolammin länsipuolella yksi yksilö (kuva 3)
- 2) Pässinlukoista pohjoiseen n. 50 yksilöä (kuva 6).

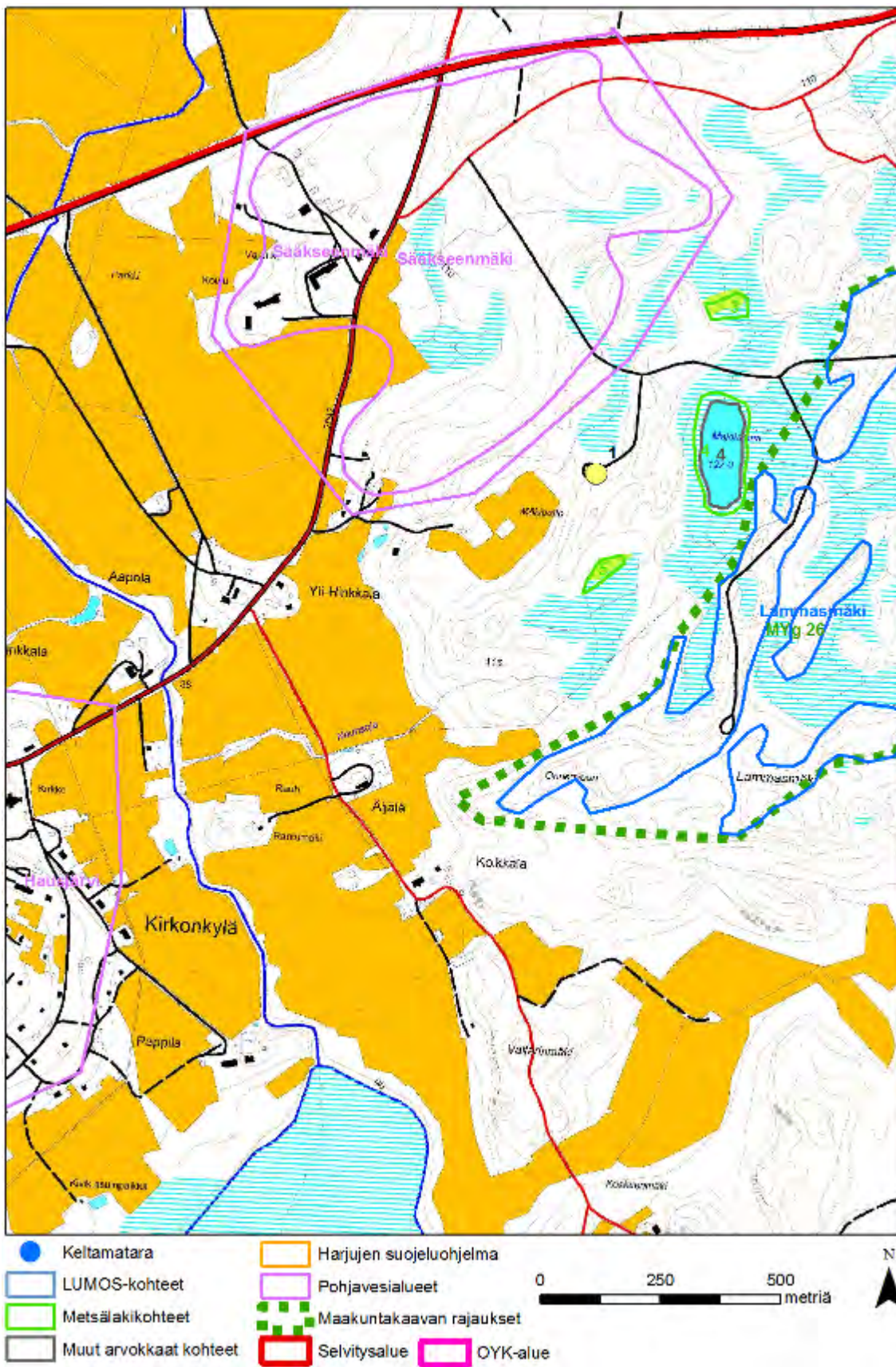
4. Toimenpidesuosituks

Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat kohteet sekä uhanalaisten kasvilajien kasvupaikat tulisi huomioida kaavoituksessa ja säästää ne. Uhanalaisesta ampuhaukasta tehty havainto on niin vanha, että sen perusteella ei anneta maankäyttösuosituksia.

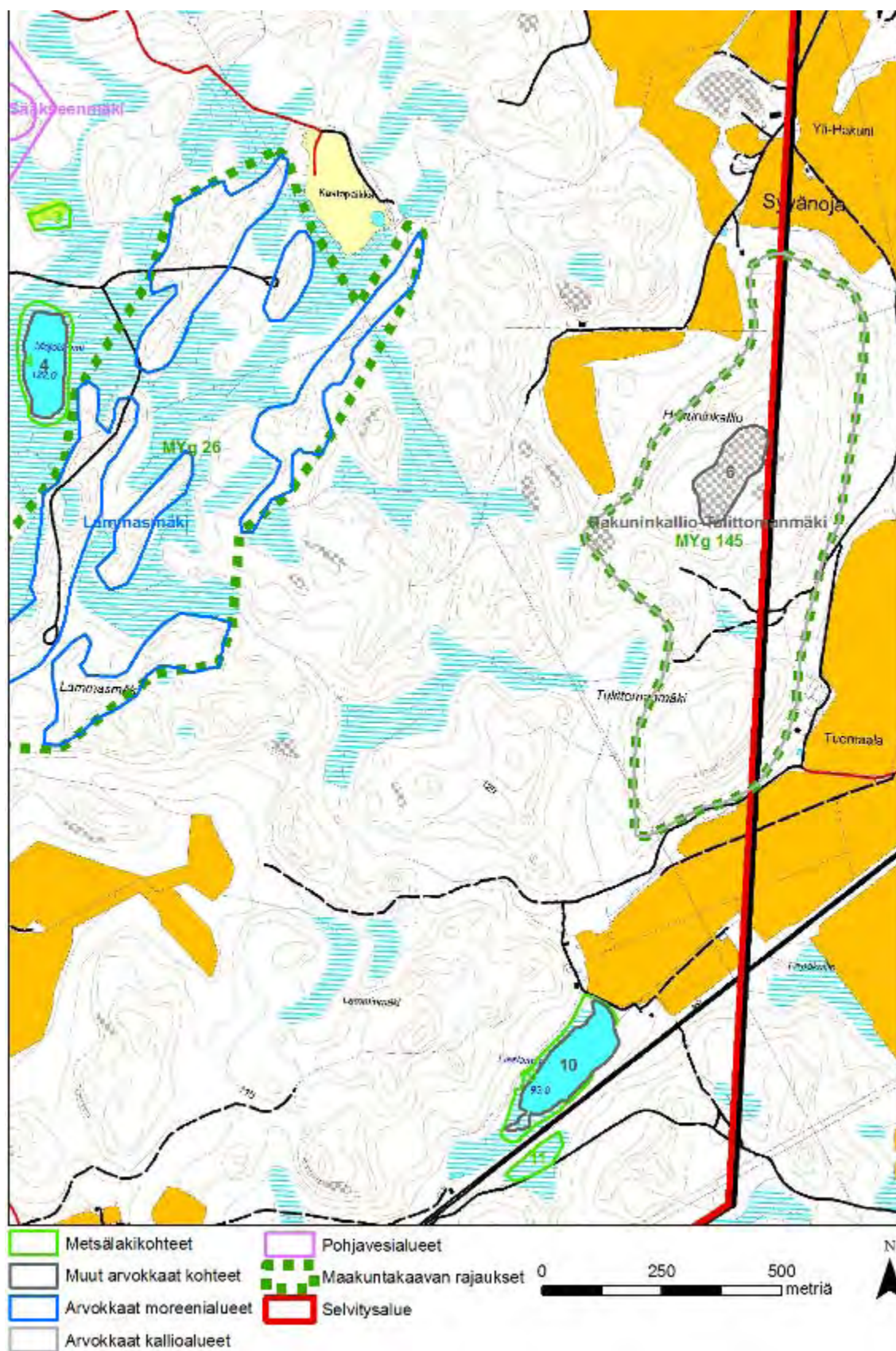
Suosittellemme EU:n luonto- ja lintudirektiivien lajien esiintymisselvityksiä ainakin kaavoituksen kannalta olennaisimmilla alueilla, jotta niiden mahdolliset esiintymät voidaan huomioida jo tässä vaiheessa (mm. liito-orava, linnusto, viitasammakko, päiväperhoset, sudenkorennot). Esiintymät ovat usein niin laaja-alaisia, että niiden sisällyttäminen jo yleiskaavavaiheeseen on perusteltua. Mikäli työ tehdään yleiskaavan valmistelun yhteydessä, voidaan tulevien asemakaavoitusten tekovaiheessa yleensä vain tarkistaa aiemmin paikallistettujen esiintymien nykytila.

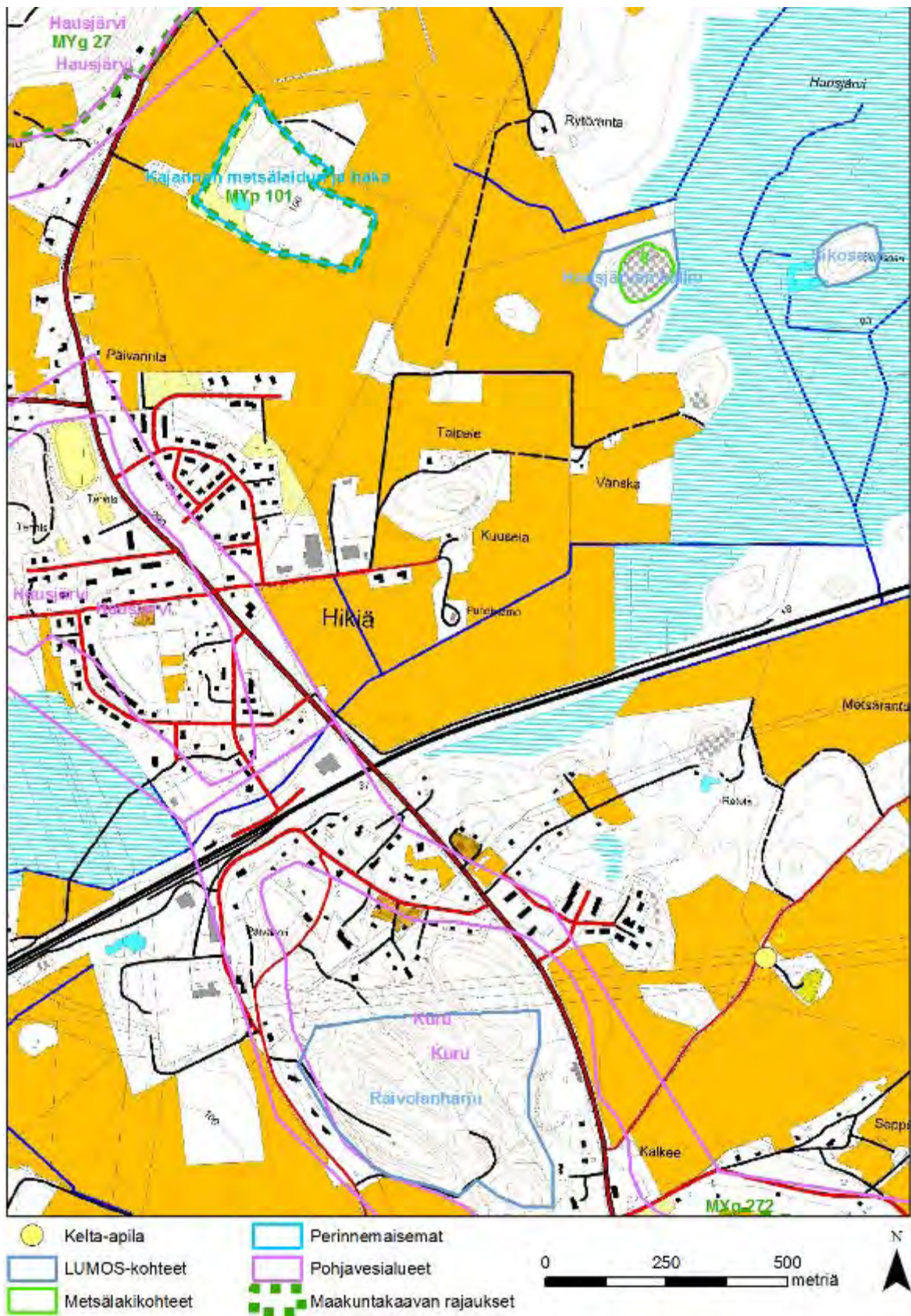
Kuva 2. Selvitysalueen luoteisosan kohteet.

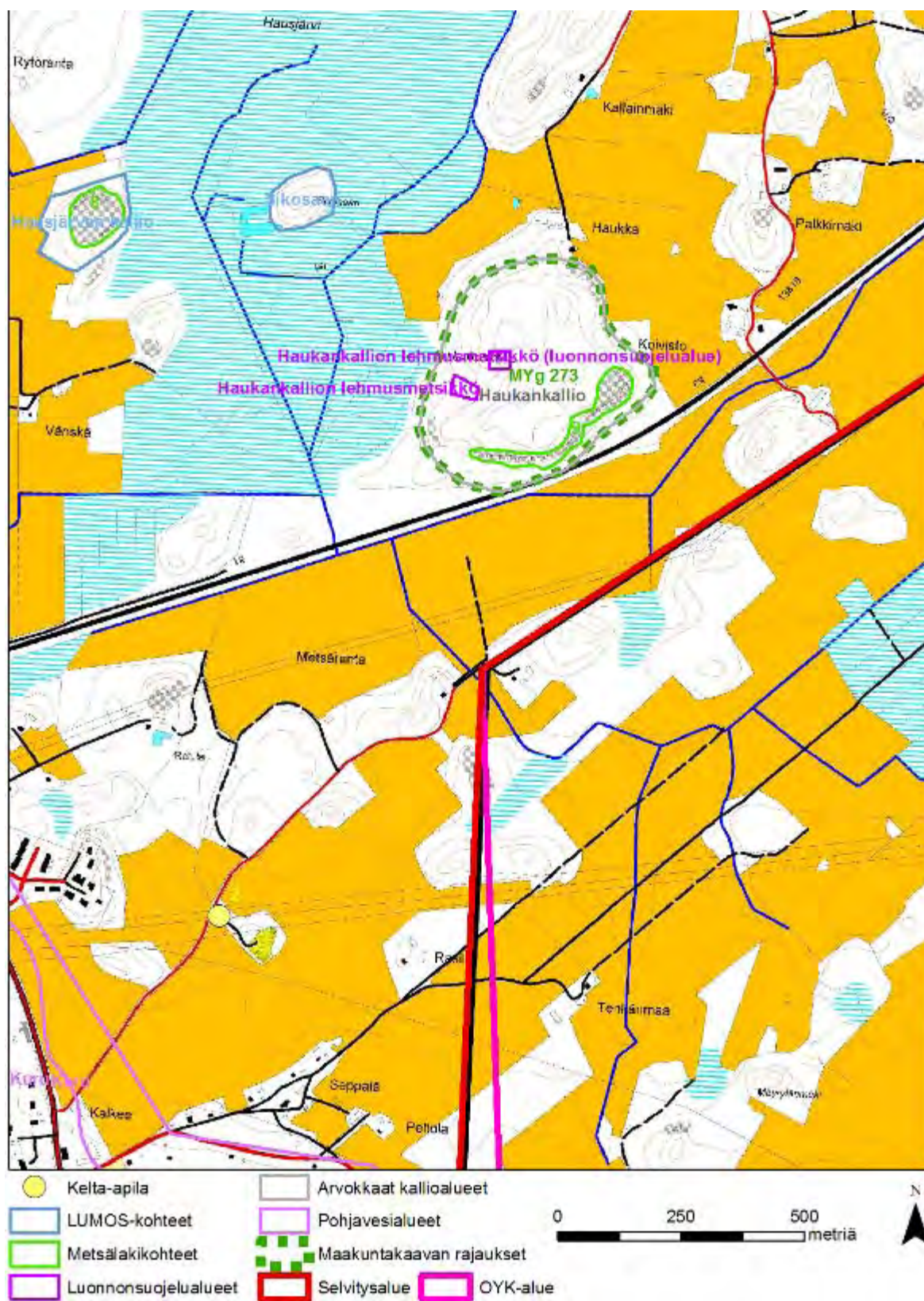
Kuva 3. Selvitysalueen keskeisen pohjoisosan kohteet.

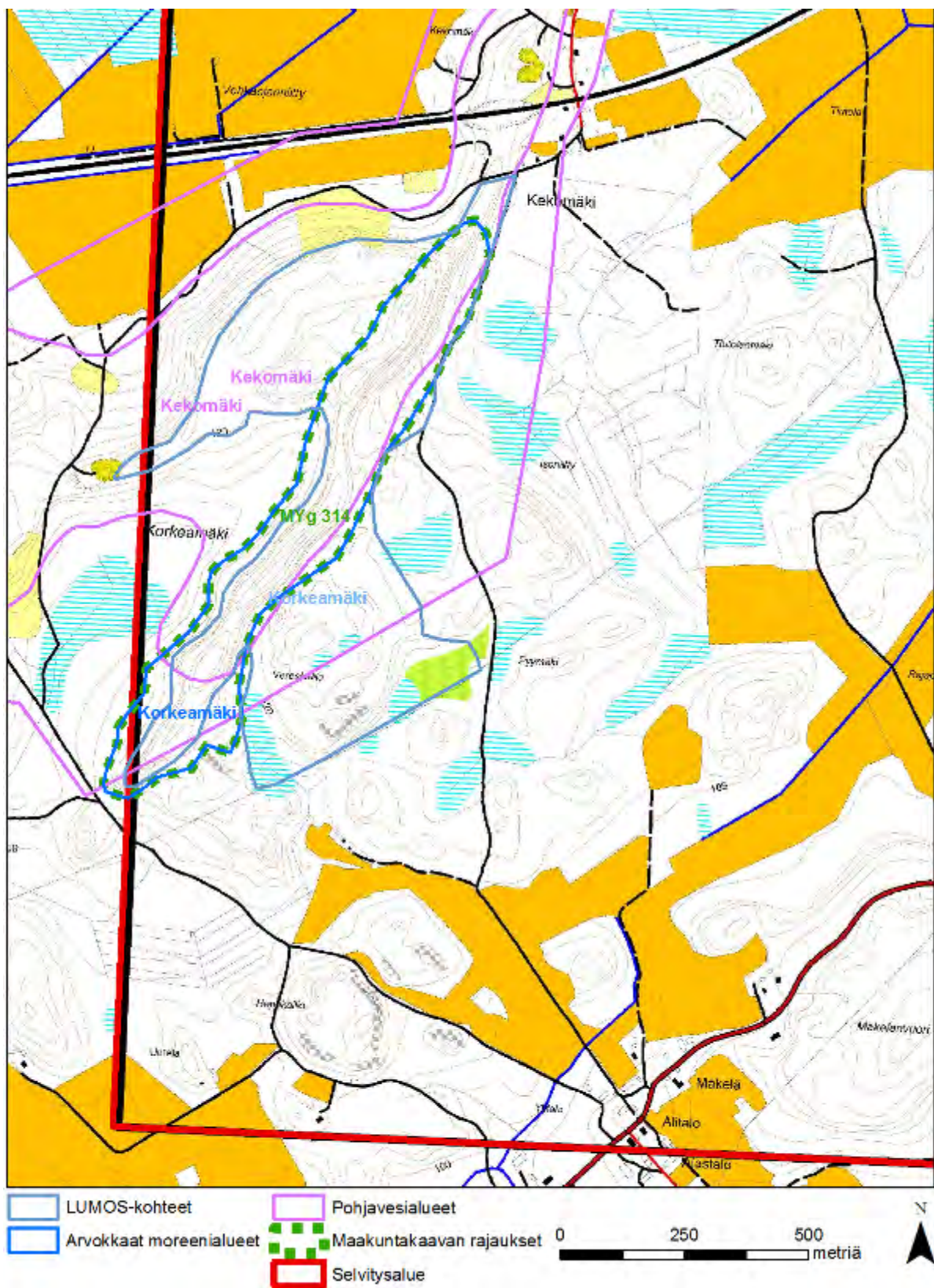
Kuva 4. Selvitysalueen koillisosan kohteet.

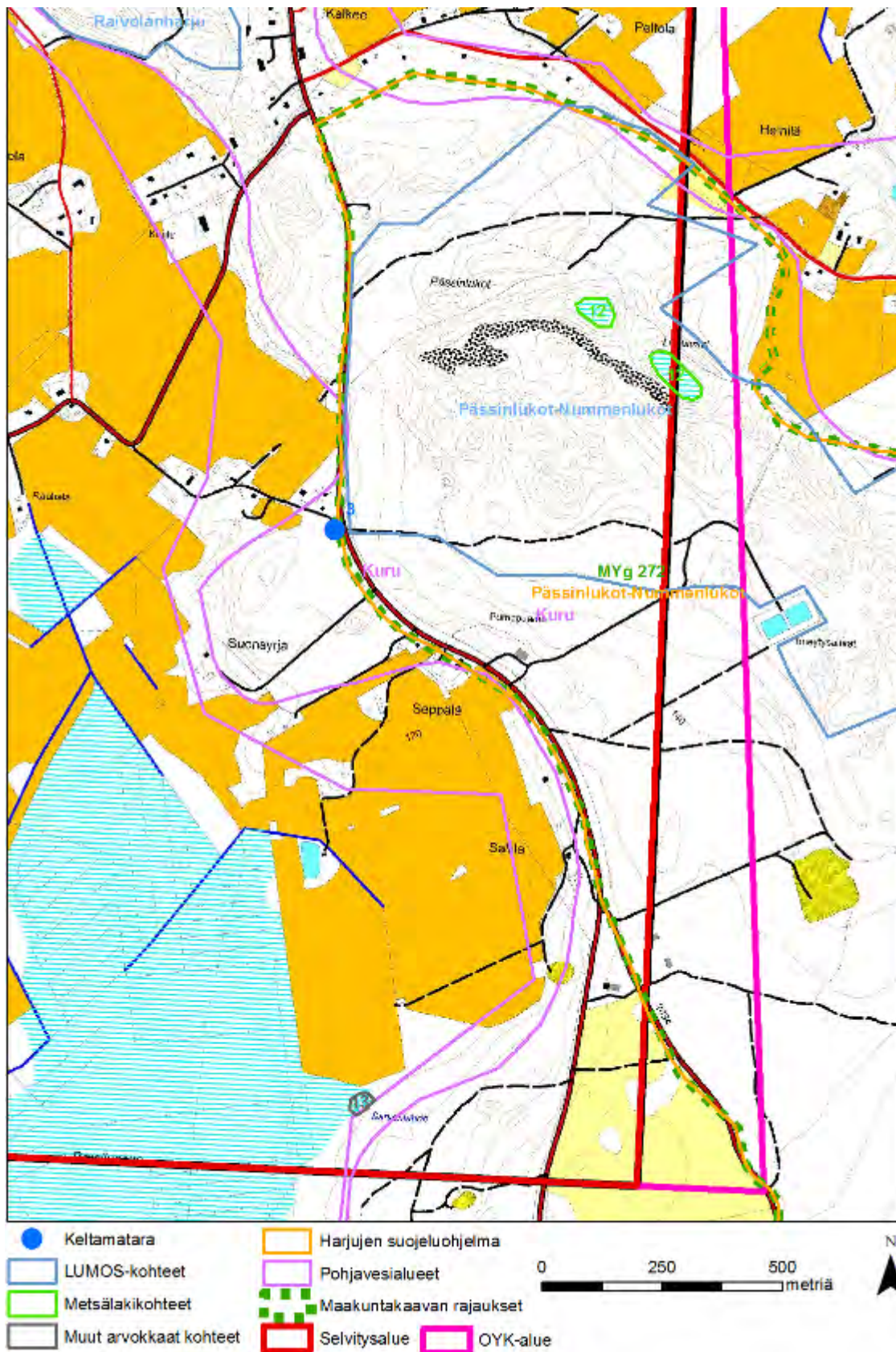
Kuva 6. Selvitysalueen keskiosan kohteet.

Kuva 7. Selvitysalueen keskisen itäosan kohteet.

Kuva 8. Selvitysalueen lounaisosan kohteet.

Kuva 9. Selvitysalueen kaakkoisosan kohteet.

5. Kirjallisuus

- BirdLife Suomi 2009: Suomen kansainvälisesti tärkeät lintualueet (IBA) [<http://www.birdlife.fi/suojelu/paikat/iba/iba-suomen-tarkeat-lintualueet.shtml>].
- Britschgi, R. & Gustafsson, J. (toim.) 1996: Suomen luokitellut pohjavesialueet. – Suomen ympäristö 55, Ympäristöministeriö.
- Husa, J., Kontula, T. & Heikkinen, R. 1996: Hämeen läänin luonnon- ja maisemansuojelun kannalta arvokkaat kallioalueet. Osa I ja Osa II. – Suomen ympäristökeskus, luonto- ja maankäyttöyksikkö.
- Hämeen liitto 2006: Kanta-Hämeen maakuntakaava.
- Häyhä, T., Haavisto, T. & Orpana, T. 1996: Kalataloudellisesti ja luonnonsuojelullisesti arvokkaat pienvedet Etelä-Hämeessä. – Uudenmaan ympäristökeskus, Moniste 12.
- Insinööritoimisto Paavo Ristola Oy/Ramboll Finland Oy 2007: Hausjärven kunta. Maa-ainesoton maisema- ja ympäristöselvitys. – Raportti 7.3.2007.
- Kanta-Hämeen seutukaavaliitto 1988: Kanta-Hämeen sora- ja hiekkavarojen käyttöselvitys. Seudullinen maisemaselvitys, Riihimäen seutu. – Kanta-Hämeen seutukaavaliiton julkaisu II:150.
- Kielosto, S., Mäkilä, M., Grundström, A. & Kaija, J. 1999: Hikiän kartta-alueen maaperä. – Geologian tutkimuskeskus, Espoo.
- Leivo, M., Asanti, T., Koskimies, P., Lammi, E., Lampolahti, J., Mikkola-Roos, M. & Virolainen, E. 2002: Suomen tärkeät lintualueet FINIBA. – BirdLife Suomen julkaisu (No 4.)
- Liedenpohja-Ruuhijärvi, M. 2005: Kanta-Hämeen luonnon monimuotoisuuden tilan seurantaohjelma 2004–2005. Loppuraportti 2005. – Hämeen ympäristökeskuksen moniste 102/2005.
- Luonnonsuojeluasetus 1997/2005: 14.2.1997 annettu luonnonsuojeluasetus (160/1997) ja sen 17.11.2005 annettu muutos (913/2005) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1997/19970160>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050913>].
- Luonnonsuojelulaki 1996: 20.12.1996 annettu luonnonsuojelulaki (1096/1996) sekä luonnonsuojelulain perustelut (HE 79/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961096>; <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960079>].
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 2002: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. – Metsälehti Kustannus & Tapio.
- Metsäasetus 1996: 20.12.1996 annettu metsäasetus (1200/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961200>].
- Metsälaki 1996: 12.12.1996 annettu metsälaki (1093/1996) sekä metsälain perustelut (HE 63/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>];

<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1996/19960063>].

Mäkinen, K., Palmu, J.-P., Teeriaho, J., Rönty, H., Rauhaniemi, T. & Jarva, J. 2007: Valtakunnallisesti arvokkaat moreenimuodostumat. – Suomen ympäristö 14/2007, Ympäristöministeriö.

Ohtonen, A., Lyytikäinen, V., Vuori, K.-M., Wahlgren, A. & Lahtinen, J. 2005: Pienvesien suojelu metsätaloudessa. – Suomen ympäristö 727, Pohjois-Karjalan ympäristökeskus, Joensuu.

OIVA 2009: OIVA - Ympäristö- ja paikkatietopalvelu asiantuntijoille [<http://www.wp2.ymparisto.fi/scripts/oiva.asp>]. Paikkatietoaineistot ladattu 16.9.2009.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Ympäristöopas 109, Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Talvia, O. 2000: Kanta-Hämeen perinnemaisemat. – Alueelliset ympäristöjulkaisut 157, Hämeen ympäristökeskus.

Vesilaki 1961: 19.5.1961 annettu vesilaki (264/1961) ja sen 20.12.1996 annettu muutos (1105/1996) [<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1961/19610264>; <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1996/19961105>].

Ympäristöministeriö 2009: Suomen Ramsar-alueet [<http://www.environment.fi/default.asp?node=2166&lan=fi>].

Hausjärven länsipuolen kallioita (kohde 8).

Haukankallion jyrkänteitä (kohde 9).

Kupparilampi (kohde 1).

Majolammin pohjoispuoleinen avosuo (kohde 3).

Vehkalukon suppasuo (kohde 7; taustalla) ja sen eteläpuolinen hakkuu.

Keltamataraesintymää 1 selvitysalueen luoteisosassa.

Lieslammin ja radan eteläpuolinen avosuo (kohde 11).

Itäinen Likolammin suppasuo (kohde 12a).

Liite 1. Menetelmäkuvaukset.

1. Luontoarvojen taustaselvitys

Lähtötietoina käytettiin useita raportteja, tietokantoja ja julkaisemattomia tietoja. Lähtötietoina olivat seuraavat aihekokonaisuudet:

- Maakuntakaava (Hämeen liitto 2006; paikkatiedot digitoitu maakuntakaavakartan perusteella).
- Eliölajit-tietokanta: uhanalaisten lajien havaintotietoja (ote 20.9.2009, Ilpo Mannerkoski)
- Luonnonsuojelualueet (paikkatiedot OIVA 2009):
 - kansallispuistot
 - luonnonpuistot
 - muut suojelualueet.
- Suojeluohjelmat (paikkatiedot OIVA 2009):
 - soidensuojeluohjelma
 - lintuvesiensuojeluohjelma
 - harjunsuojeluohjelma
 - lehtojensuojeluohjelma
 - rantojensuojeluohjelma
 - vanhojen metsien suojeluohjelma.
- Natura 2000 -alueet (paikkatiedot OIVA 2009).
- Kansainvälisesti tärkeät kosteikkoalueet (Ramsar-alueet) (Ympäristöministeriö 2009).
- Kansainvälisesti tärkeät linnustoalueet (IBA-alueet) (BirdLife Suomi 2009).
- Kansallisesti tärkeät linnustoalueet (FINIBA-alueet) (Leivo ym. 2002).
- Koskiensuojelulain alueet (paikkatiedot OIVA 2009).
- Suojellut vesistöt: joet, kosket ja valuma-alueet (paikkatiedot OIVA 2009).
- Pohjavesialueet: pohjavesien muodostumisalueiden ja koko pohjavesialueiden rajat (Britschgi & Gustafsson 1996; paikkatiedot OIVA 2009).
- Pienvedet (Häyhä ym. 1996).
- Perinnemaisemat (Talvia 2000; paikkatiedot digitoitu em. raportin kartan perusteella).
- LUMOS-kohteet (Liedenpohja-Ruuhijärvi 2005; paikkatiedot toimitettu Hausjärven kunnasta).
- Erämaa-alueet (paikkatiedot OIVA 2009).
- Valtion retkeilyalueet (paikkatiedot OIVA 2009).
- Arvokkaat kallioalueet (Husa ym. 1996; paikkatiedot osittain OIVA 2009, osittain digitoitu em. raportin kartan perusteella).
- Arvokkaat moreenimuodostumat (Mäkinen ym. 2007; paikkatiedot digitoitu em. raportin kartan perusteella).
- Maa-ainesten ottoalueet (Kanta-Hämeen seutukaavaliitto 1988, Insinööritoimisto Paavo Ristola/Ramboll Finland 2007).
- Arvokkaat maisema-alueet ja kansallismaisemat (paikkatiedot OIVA 2009).

2. Luontoarvojen perusselvitys

Päämääränä oli kartoittaa seuraavanlaisten kohteiden esiintyminen selvitysalueella:

- Luonnonsuojelu-, metsä- ja vesilakien mukaiset luontotyyppit (Vesilaki 1961, Metsälaki 1996, Metsäasetus 1996, Luonnonsuojelulaki 1996, Luonnonsuojeluasetus 1997/2005, Meriluoto & Soininen 2002, Ohtonen ym. 2005; ks. luontotyyppien esittely liitteessä 3)
- Muut huomionarvoiset luontotyyppit ja mahdollisesti korkean biodiversiteetin sisältävät alueet sekä muilla tavoilla arvokkaat luontokohteet.
- Alueet, joilla ei esiinny erityisiä luontoarvoja.

Työhön eivät sisällyneet hakkuualueet, nuoret taimikot, piha-alueet, pellot ja luonnonsuojelualueet.

Selvitysalue kierrettiin jalan kattavasti läpi. Kartoitusajankohta oli erinomainen luontotyyppikartoituksen tekemiseen. Maastotyöt teki Henna Makkonen 17.7., 21.-24.7., 28.-31.7. & 3.-11.8.2009.

Alueella olevien huomionarvoisten luontotyyppien sijainnit rajattiin kartoille. Suojeltavista (lakien mukaiset kohteet) ja muista huomionarvoisista luontotyypeistä laadittiin kuvaukset. Kuviot arvoitettiin niiden luonnonsuojelullisen arvon perusteella (merkittävät, keskinkertaiset tai vähäiset luontoarvot). Kunkin kuvion kuvauksen yhteydessä (ks. liite 2) kerrotaan myös muista mahdollisista luontoarvoihin vaikuttavista tekijöistä. Kuvioille annetaan kaavamerkintäsuositus.

Työn yhteydessä havaitut luokiteltujen kasvilajien esiintymät merkittiin kartoille ja paikannettiin GPS:llä. Työhön ei siis sisällynyt kattavaa kasvillisuusselvitystä.

Liite 2. Havainnot luontotyypeistä ja huomionarvoisista lajeista.

Luontotyytit

1. Kupparilammin suo

Kuivahkojen kangasmetsäharjujen välisessä painanteessa sijaitseva puuton, ojittamaton saraneva. Suon eteläpuoleiset rinteet on avohakattu. Suon kasvillisuutena vehkaa (*Calla palustris*), luhtasaraa (*Carex vesicaria*), pullosaraa (*Carex rostrata*) ja tupasvillaa (*Eriophorum vaginatum*).

Metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö.

Luonnontilaisuudesta johtuen alueella on **merkittävät luontoarvot**.

Kaavamerkintäsuositus: s.

2. Liinalammin suppasuo

Kuusivaltaisten (*Picea abies*) rinteiden ympäröimä luonnontilainen, avoin ja vähäpuustoinen suppasuo. Saranevaa, jonka kasvillisuutena reunamilla mm. mustikkaa (*Vaccinium myrtillus*), suomuurainta (*Rubus chamaemorus*), keskemällä tupasvillaa ja pullosaraa.

Metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö.

Luonnontilaisuudesta johtuen suolla on **merkittävät luontoarvot**.

Kaavamerkintäsuositus: s.

3. Majolammin pohjoispuoleinen avosuo

Pienialainen, puuton, rämereunainen avosuo. Suo on ojitettu aiemmin, mutta ojat ovat umpeutuneet ja suon luonnontilaisuus on palautumassa. Kasvillisuutena mm. suomuurainta, variksenmarjaa (*Empetrum nigrum*), suopursua (*Rhododendron tomentosum* / *Ledum palustre*), pyöreälehtikihokkia (*Drosera rotundifolia*), isokarpalaa (*Vaccinium oxycoccos*) ja tupasvillaa.

Metsälain tarkoittama erityisen tärkeä elinympäristö.

Keskinkertaiset luontoarvot, jotka kohoavat merkittäviksi, mikäli luonnontilaisuus palautuu kokonaan.

Kaavamerkintäsuositus: luo.

4. Majolammi

Lampi, jonka reunoja kiertää kapea nebareunus. Rahkasammal pohjaisella (*Sphagnum* spp.) nevallalla kasvaa lähinnä pyöreälehtikihokkia ja isokarpalaa. Reunamilla vaivaiskoivua (*Betula nana*), suopursua ja suokukkaa (*Andromeda polifolia*). Nevaa ympäröivät rämeet ovat ojitettua talousmännikköä.

Lampea ympäröivä nebareunus on **metsälain erityisen tärkeä elinympäristö**.

Itse lampi on liian suuri metsä- tai vesilakikohteeksi, mutta se luokitellaan **arvokkaaksi luontokohteeksi** korkean luonnontilaisuutensa vuoksi.

Lammen ja nebareunuksen muodostamalla kokonaisuudella on **merkittävät luontoarvot**.

Kaavamerkintäsuositus: s.

5. Majolammin lounaispuoleinen avosuo

Pienialainen, puuton avosuo, joka on ojitettu aiemmin, mutta sen tila on ojien umpeenkasvun seurauksena palautumassa. Suon välittömässä läheisyydessä on suoritettu hakkuita. Kasvillisuutena mm. maariankämmeä (*Dactylorhiza maculata*), pullosaraa, juolukkaa (*Vaccinium uliginosum*) ja suomuurainta.

Metsälain erityisen tärkeä elinympäristö.

Keskinkertaiset luontoarvot johtuen aiemmista ojituksista ja läheisistä hakkuista.

Kaavamerkintäsuositus: luo.

6. Hakuninkallio

Metsäntuotannollisesti vajaatuottoinen upea kalliokokonaisuus. Lakiosat on säästetty metsänkäsittelyn ulkopuolelle, joten alue on luonnontilainen, monimuotoinen ja ehdottomasti säilyttämisen arvoinen. Alue koostuu mosaiikkimaisesti rämepainanteista, mustikkavaltaisista kangasmetsälaikuista, lohkareikoista ja jäkäläkallioista. Puustona harvakseltaan iäkkäitä mäntyjä (*Pinus sylvestris*), pensaskerroksessa pihlajaa (*Sorbus aucuparia*). Kenttäkerroksen kasvillisuutena mustikkaa, suopursua, juolukkaa ja puolukkaa (*Vaccinium vitis-idaea*). Alueella jälkiä metsoista (*Tetrao urogallus*), joiden kanta on Suomessa taantuva.

Kallioalueen pinta-ala ylittää selvästi metsälain tarkoittaman pienialaisuuden raja-arvon.

Kohde luokitellaan **arvokkaaksi luontokohteeksi** laajuutensa, luonnontilaisuutensa ja monimuotoisuutensa vuoksi ja sillä on **merkittävät luontoarvot**.

Kaavamerkintäsuositus: s.

7. Vehkalukon suppasuo

Kaksiosainen, kuusikoiden reunustama suppasuo, jonka eteläpuolelta on puustoa hakattu laajasti. Saranevan kasvillisuutena raatetta (*Menyanthes trifoliata*), jokapaikansaraa (*Carex nigra*), suopursua, juolukkaa ja suomuurainta.

Vajaatuottoisena, ojittamattomana suona on **metsälain erityisen tärkeä elinympäristö**.

Luontoarvot toistaiseksi **merkittävät**, hakkuut voivat kuitenkin heikentää suon ominaispiirteitä.

Kaavamerkintäsuositus: s.

8. Hausjärven länsipuolen kalliot

Lohkareinen ja metsätaloudellisesti vajaatuottoinen kallioalue. Puustona iäkkäitä mäntyjä, pensaskerroksessa rauduskoivua (*Betula pendula*) ja pihlajaa. Kenttäkerros tuoretta ja kuivahkoa kangasmetsää, lajeina mm. variksenmarjaa, mustikkaa, puolukkaa, kanervaa (*Calluna vulgaris*) ja yövilkkää (*Goodyera repens*).

Metsälain erityisen tärkeä elinympäristö.

Luontoarvot merkittävät luonnontilaisuuden vuoksi.

Kaavamerkintäsuositus: s.

9. Haukankallion eteläiset kallioalueet ja jyrkänteet

Vajaatuottoisia kallioalueita, jyrkänteitä ja jyrkänteiden aluslehtoa. Kalliot ja jyrkänteet ovat maisemallisesti merkittäviä. Kallioalueen puustona mäntyä, nuorta koivua ja pihlajaa. Kenttäkerros kuivaa ja kuivahkoa kangasmetsää sekä avokallioita. Kasvillisuutena puolukkaa, metsälauhaa (*Deschampsia flexuosa*).

Alue on suurelta osin metsätaloudellisesti hyödynnettyä, joten metsälain kriteerit eivät toteudu kaikkialla, mutta soveltuvien osien (rajattu karttaan) se on edelleen **metsälain erityisen tärkeä elinympäristö**.

Luontoarvot keskinkertaiset.

Kaavamerkintäsuositus: luo.

Jyrkänteiden aluslehdot (olleet metsälakikohteita) on hakattu aiemmin, joten luontoarvot on niiden osalta pääosin tuhottu. Lehdot ovat nyt nuorta lehtipuutiheikköä (harmaaleppää (*Alnus incana*), koivua ja pihlajaa), jossa säilynyt kuitenkin lehtopensaista näsiä (*Daphne mezereum*), kuusama (*Lonicera xylosteum*) ja taikinamarja (*Ribes alpinum*). Kenttäkerroksessa edelleen mustakonnanmarjaa (*Actaea spicata*), lehtoleinikkiä (*Ranunculus cassubicus*), lehto-orvokkia (*Viola mirabilis*) ja imikkää (*Pulmonaria obscura*).

Lehto on ollut paikallisesti erityinen sekä lajistollisesti että kasvillisuutensa rehevyyden ja monimuotoisuuden puolesta.

Luontoarvot keskinkertaiset.

Kaavamerkintäsuositus: luo.

10. Lieslammi

Luontainen pieni lampi, jonka rannoilla asutusta, laitureita ja kesämökki. Rannoilla paikoin järviruokoa (*Phragmites australis*). Lampea ympäröi kapea rahkasammaleinen nebareunus, jossa kasvaa mm. suo-orvokkia (*Viola palustris*), kurjenjalkaa (*Potentilla palustris*) ja suo-ohdaketta (*Cirsium palustre*).

Lampea ympäröivä nebareunus on **metsälain erityisen tärkeä elinympäristö**.

Itse lampi on liian suuri metsä- tai vesilakikohteeksi, mutta se luokitellaan **arvokkaaksi luontokohteeksi** kohtalaisen luonnontilaisuutensa vuoksi.

Lammen ja nebareunuksen muodostamalla kokonaisuudella on **keskinkertaiset luontoarvot**.

Kaavamerkintäsuositus: s.

11. Lieslammin ja radan eteläpuolinen avosuo

Puuton saraneva, johon Lieslammi pääsee tulvimaan ratapenkereen läpäisevän putkituksen kautta. Radan ja metsäautotien välissä sijaitsevalla suolla on muutamia rimpipintoja ja varsinkin reunamilla rämemättäitä. Kasvillisuutena tupaswillaa, karpaloa, luhtasaraa, suopursua ja juolukkaa. Radan ja tien läheisyydestä huolimatta suo on säilynyt kasvistollisesti luonnontilaiseen verrattavissa olevana alueena.

Vajaatuottoinen, ojittamaton avosuo, joka on **metsälain erityisen tärkeä elinympäristö**.

Merkittävät luontoarvot.

Kaavamerkintäsuositus: s.

12. Likolammin suppasuo

a) Itäisempi suppa. Kuusivaltaiset, jyrkät rinteet ovat tuoretta ja korpimaista kangasmetsää. Supan pohjalla saraneva, jossa rimpipintoja. Reunamilla kasvaa koivua ja kiiltopajua (*Salix phylicifolia*). Suon kasvillisuutena tupasvillaa, isokarpaloa, jokapaikansaraa, luhtasaraa ja raatetta.

Metsälain erityisen tärkeä elinympäristö.

Merkittävät luontoarvot suon luonnontilaisuuden ja mosaiikkimaisen monimuotoisuuden ansiosta.

Kaavamerkintäsuositus: s.

b) Läntinen suppasuo. Supan rinteet havupuuvaltaista, kuivahkoa kangasmetsää. Rämeen puusto on kitukasvuista koivua, mäntyä ja kuusta. Kenttäkerroksessa kasvaa juolukkaa, puolukkaa, karpaloa ja tupasvillaa.

Vajaatuottoisena suona on **metsälain erityisen tärkeä elinympäristö**.

Luontoarvot keskinkertaiset.

Kaavamerkintäsuositus: luo.

13. Sarvenlähde

Korpimaisen kuusikon ympäröimiä lähteikkölampareita ja tihkupintoja. Puustona harmaaleppää, raitaa (*Salix caprea*), koivua sekä kuusta. Kenttäkerroksessa mm. käenkaalia (*Oxalis acetosella*), metsäimarretta (*Gymnocarpium dryopteris*), metsätähteä (*Trientalis europaeus*) ja suo-orvokkia. Luonnontilaiset lähteet ja tihkupinnat ovat metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä ja lähteet myös vesilain mukaisia luontotyyppejä, mutta **kohteen luonnontilaisuus on tarvelty ojittamalla**. Kohteen ennallistamista tulisi harkita, sillä luonnontilaiset pienvedet ovat käyneet hyvin harvinaisiksi Etelä-Suomessa. Kohde luokitellaan kuitenkin **arvokkaaksi luontokohteeksi** ennallistamismahdollisuuden vuoksi.

Keskinkertaiset luontoarvot.

Kaavamerkintäsuositus: s.

Havaitut luokitellut kasvilajit

Keltamatar (*Galium verum*) on valtakunnallisesti uhanalainen (vaarantunut, VU) putkilokasvi, jota havaittiin kolmella paikalla:

- 1) Kupparilammin luoteispuolella voimalinjan alla ja sen itäpuolella Hausjärventien molemmilla pientareilla keltamataraa muutamia satoja varsia (YKJ 6743029:3386276).
- 2) Kirkon länsipuolella, kävelytien reunalla muutamia kymmeniä varsia keltamataraa (YKJ 6742488:3387523).
- 3) Suonsyrjän koillispuolella useita satoja varsia keltamataraa (YKJ 6738169:3387624).

Kelta-apila (*Trifolium aureum*) on valtakunnallisesti silmälläpidettävä putkilokasvi, jota havaittiin

kahdella paikalla:

- 1) Yksi kelta-apila Majolammin länsipuolella räjähdetaraston luoteispuoleisella metsäautotiellä (YKJ 6743193:3388777).
- 2) Pässinlukoista pohjoiseen voimalinjan alla, vanhalle soraontulle johtavan tien varressa n. 50 kelta-apilaa (YKJ 6739644:3387871).

Viistosti Suonsyrjän keltamatarasiintymästä tien toisella puolella (YKJ 6738114:3387681) on runsaasti kangasajuruohoa (*Thymus serpyllum*) ja kissankäpälää (*Antennaria dioica*), jotka molemmat ovat voimakkaasti taantuneita kasveja ja ne todennäköisesti luokitellaan seuraavassa uhanalaisarvioinnissa (n. 2010).

Eliölajit-tietokannan havainto

Tieteell. nimi	Nimi	Paikan nimi	Pohj.	Itä	Pvm	Havaittaja	Havaintopaikan kuvaus	Havainnon kuvaus
<i>Falco columbarius</i>	ampuhaukka	Kupparilam-minmäet	67426	33872	1991	Rikkonen Pentti	Alue pääosin harjumännikköä. Pesintä vanhassa variksenpesässä.	Pesintä, neljä poikasta

Liite 3. Suojellut luontotyytit.

LUONNONSUOJELULAKI (HE 80/1997)

29 §: Seuraaviin luontotyyppisiin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. [Luontotyytit määritellään tarkasti luonnonsuojeluasetuksessa (ks. alla).]

LUONNONSUOJELUASETUS N:o 160/1997 (muutos 17.11.2005/913)

10 § Suojellut luontotyytit

Luontotyyppin ominaispiirteitä ovat tietynlainen kallio- ja maaperä sekä niiden vesi- ja ravinnetalous ja näihin olosuhteisiin luontaisesti sopeutuneet eliölajit ja eliöyhdyskunnat. Luonnonsuojelulain (HE 80/1997) 29 §:ssä mainituilla luontotyypeillä tarkoitetaan seuraavia alueita:

- 1) Luontaisesti syntyneitä, merkittävilta osin **jaloista lehtipuista koostuvia metsikköjä**, joissa jaloja lehtipuita kasvaa runkomaisina puina vähintään 20 kappaletta hehtaarilla yhtenä tai useampana lähekkäisenä ryhmänä rajattavissa olevalla yhtenäisellä alueella. Jaloja lehtipuita ovat tammi, metsälehmus, vaahtera, saarni, kynäjalava ja vuorijalava. Runkomaiseksi puuksi katsotaan puu, jonka läpimitta on 1,3 metrin korkeudella yli seitsemän senttimetriä. Runkomaisen tammen läpimitta on kuitenkin sanotulla korkeudella vähintään 20 senttimetriä.
- 2) **Pähkinäpensaslehtoja**, joissa on vähintään kaksi metriä korkeita tai leveitä pähkinäpensaita vähintään 20 kappaletta hehtaarilla yhtenä tai useampana lähekkäisenä ryhmänä rajattavissa olevalla yhtenäisellä alueella.
- 3) **Tervaleppäkorpia**, jotka ovat luhtaisia tai lähteisiä ja joissa valtapuuna on tervaleppä ja aluskasvillisuutena mättäillä on hiirenporrasta, nevaimarretta tai muita suuria saniaisia. Välikköpinnoilla kasvaa luhtakasveja, useimmiten vehkaa ja kurjenmiekkää.
- 4) **Luonnontilaisia hiekkarantoja**, jotka ovat riittävän laajoja, jotta niihin on muodostunut sulkeutumaton hiekkarannan kasvillisuus ja joilla esiintyy hiekkarannalle tyypillisiä eliölajeja. Maa-aines on hiekkaa tai hiettaa eikä rantaa ole rakentamisella taikka täyttämisen- tai tasoittamistoimenpiteillä merkittävästi muutettu.
- 5) **Merenrantaniittyjä**, jotka ovat muokkaamattomia, luontaisesti tai perinteisen maankäytön seurauksena avoimia ja matalakasvuisia, lähes puuttomia ja pensaattomia heinä- tai ruohovaltaisia ranta-alueita.
- 6) **Puuttomia ja luontaisesti vähäpuustoisia hiekkadyynejä**, jotka ovat tuulen kuljettaman ja kasaaman hiekka-aineksen muodostamia alueita, jotka metsätaloudellisesti ovat jouto- tai kitumaita.
- 7) **Katajaketoja**, jotka ovat muokkaamattomia, puoliavoimia ja perinteisen maankäytön muovaamia tuoreita tai kuivia niittyjä. Alueella esiintyy katajaa maisemallisesti merkittävässä määrin ja katajien välissä on kallio- tai niittykasvillisuutta.
- 8) **Lehdesniittyjä**, jotka ovat puoliavoimia ja joilla on vähintään viisi lehdestettyä puuta hehtaarilla sekä niittykasvillisuutta.
- 9) Avointa maisemaa hallitsevia **yksittäisiä puita ja enintään viiden puun puuryhmiä**, jotka ovat järeärunkoisia, iäkkäitä, usein monihaaraisia ja laajalatvuksisia. Männyn, kuusen, koivun ja tammen rungon läpimitta on 1,3 metrin korkeudella vähintään 60 senttimetriä sekä muiden puiden vähintään 40 senttimetriä. Avoimella maisemalla ei tarkoiteta metsätaloudellisia uudistusaloja.

METSÄLAKI N:o 1093/1996**10 § Monimuotoisuuden säilyttäminen ja erityisen tärkeät elinympäristöt**

Metsiä tulee hoitaa ja käyttää siten, että yleiset edellytykset metsien biologiselle monimuotoisuudelle ominaisten elinympäristöjen säilymiselle turvataan.

Metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

- 1) Lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt.
- 2) Ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot.
- 3) Rehevät lehtolaikut.
- 4) Pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla.
- 5) Rotkot ja kurut.
- 6) Jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät.
- 7) Karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat.

VESILAKI N:o 264/1961 (muutokset 5.4.1991/629 & 20.12.1996/1105)

2 §: Vesistönä tai sen osana ei pidetä:

- 1) **ojaa, noroa** ja sellaista vesiuomaa, jossa ei jatkuvasti virtaa vettä eikä runsasvetisimpänäkään aikana ole riittävästi vettä veneellä kulkua tai uiton toimittamista varten ja jota kalakaan ei voi sanottavassa määrässä kulkea; eikä
- 2) **lähdetä** sekä kaivoa ja muuta vedenottamoaa, vesisäiliötä ja tekolammikkoa.

15 a §: Toimenpide, joka vaarantaa enintään kymmenen hehtaarin suuruisen **fladan** tai **kluuvijärven** taikka muualla kuin Lapin läänissä enintään yhden hehtaarin suuruisen **lammen** tai **järven** säilymisen luonnontilaisena, on kielletty riippumatta siitä, aiheutuisiko siitä edellä 15 §:ssä tarkoitettu seuraus.

17 §: Veden vapaata juoksua sellaisessa uomassa, joka tämän luvun 2 §:n mukaan ei ole vesistö, ei saa alapuolella asuvan vahingoksi ilman asianomaisen suostumusta muuttaa tai estää, ellei uoman tai sen yläpuolisen altaan omistajan oma käyttötarve sitä vaadi. Jos alempana oleva käyttää uoman vettä talousvedeksi, ei ylempänä oleva kuitenkaan saa käyttää sitä muuhun tarkoitukseen siinä määrin, että alempana olevan talousveden saanti estyy. Oikeudesta veden ottamiseen on lisäksi voimassa, mitä 9 luvun 17 §:ssä säädetään.

17 a §: Jos edellä 17 §:ssä tarkoitettu, muualla kuin Lapin läänissä sijaitseva uoma on luonnontilainen, ei sitä saa muuttaa niin, että uoman säilyminen luonnontilaisena vaarantuu. Sama on koko maassa voimassa luonnontilaisesta lähteestä.

Lansantie 3 D
02610 Espoo
<http://www.faunatica.fi/>

Pekka Robert Sundell
p. 0400 – 783 355

Toimitusjohtaja
pekka.sundell@faunatica.fi

Marko Nieminen
p. 0400 – 628 328

Dosentti, tutkimussuunnittelija
marko.nieminen@faunatica.fi

Kari Nupponen
p. 0400 – 333 688

FM, projektipäällikkö
kari.nupponen@faunatica.fi